

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Petri Ioannis Perpiniani Valentini, Societatis Iesv
Presbyteri. Orationes Dvodeviginti**

Perpiña, Pedro Juan

Lvgdvni, 1622

Quintadecima, eadem de re habita est Parisiis pridie Kalend. Iulij, 1566.
praesentibus Iacobo Betonio Archiepiscopo Glasguensi, reginae Scotiae &
Iacobo Soriano Venetorum legatis aliisque primariis ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13368

ueniens Iesus Christus, generis humani doctor, nos discipulos agnoscat suos, & omnibus illis immortalibus diuinisque bonis que pro rectè factis promisit suis cumulos & ornatos regno secum frui iubeat & beato & æterno.

PETRI IOANNIS
PERPINIANI.

*De retinenda veteri religione & falsa recentium
hæreticorum doctrina reiicienda,
ad Parisienses.*

O R A T I O X V.

ilentium vestrum inopinatum. & illa modestia singularis, qua me nudius quintus decimus audistis, Parisienses incredibili quâdam & lætitia, & spe meum pectus animumque completuit: lætor enim & vos grauitatis vestræ fructum illo die maximum cepisse, & orationem meam sine periculo scopulû offensionis esse præteruectam. Spero autem, quæ difficultates illas benignitate vestra superarit, deinceps eam secunda studii vestri aura posse cursum tenere. Nam cum vix dum egressam è portu recordarer in tam aduersas tempestates incidisse

cidisse, vt non longè à naufragio abfuisse videretur, tametsi humanitati vestræ non diffidebam, non nihil tamen verebar interdum, ne postquã esset in altum prouecta, procellæ tam immanes, ac tam cœci turbines conirentur, vt ante inuidiæ fluctibus frangeretur, quàm portum optatum conspiceret posset. Nunc incredibiliter gaudeo, tantò rem secus euenisse, quàm verebar, & qui turbas illas alienæ inuidiæ fuisse re ipsa didicerim, non eorum qui fecerunt, magnam spem habeo primum in bonorum omnium parente Deo. deinde in omnium vestrũ moderatiõne, & comitati iuncta grauitate, omnia mihi non quæta & pacata modo, verum beneuolentiam atque amica in posterum futura. Gratiâs vobis quantas maximas, vel oratione, vel animo complecti possum, & ago, & habeo, Parisienses, qui me non merentem, licet oratio nonnunquam valetudine, quæ mihi si vnquam antea illo die maximè fuit aduersa debilitaretur pro naturæ vestræ bonitate studiis tantis profecuti estis, quæta non dico speranda, sed ne optanda quidem mihi esse arbitrabar. Ego vicissim, etsi me nihil dixisse memini, quod debuerit quempiam permouere, tamen promitto ac recipio, diligentius operam daturum, ne cuiusquam animum offendam neque dicã aliquid præter ea, quæ
de

de reb. ipsis dici necesse est quibus profecto lædi se non magis existimare debent qui dissentiunt à nobis quam nos eorum verbis ubi quid ab ipsis contra nostram sententiam disputatur. Vos oro & obsecro, Parisienses, ut hanc alacritatem animorum, hanc attentionem tantam, hoc silentium vestra moderatione dignum, ad extremam orationem conseruetis. Nam mihi antequam aggrediar ad ea tractanda quæ restant hodierno die quam breuissimè quædam à me propè iusta multorum querimonia detestanda ac deprecanda est, quæ ad me delata serò, ne vestras, à nobis voluntates alienet non mediocriter pertimesco, non quò mihi potior esse debeat hoc tempore vestra de me existimatio quàm religionis dignitas & amplitudo, sed ut, còsilio meo atque facto omnibus probato, maiore apud vos & fide, & auctoritate possim priscam illam populi Christiani pietatem ab omni nouitatis iniuria tueri. Ac primū quidem politicissimis philosophis respòdebo, qui diligentius examinant pòdera officiorū omnium ac nihil prorsus fieri volunt præter decorum, negant peregrinū atq; incolā decere, tam liberè de rep. in Gallia loqui: quorū reprehensio & quærela eò me vehementius mouet quòd nefas & vitium videtur esse, ab institutis ac præceptis bene viuendi, vllò nō

facto aut dicto, sed etiã cogitato discrepare scio externorũ atque hospitem illas esse partes, quas apud M. Tullium vitæ magistra philosophiã definit, nihil præter suũ negotium agere, nihil de alieno inquirere, minimeq; esse in aliena repub. curiosũ. nõ ignoro ad cõsiliũ de repub. dādũ caput esse, nosse rēpub. vt optimi dicendi magistri scriptũ reliquerũt, neque homini paulò antè ab ultimis terris aduecto notã illã esse posse, qui aliena in ciuitate de summa reipub. suum audeat explicare cõsiliũ non rogatus, vel eum ad agnatos & gentiles esse deducendum, vel omni suppliciorũ acerbitate cõtrahendum puto. Sed videte etiam atque etiã, Parisienses, ne falsò me dicãt meam publicis de rebus, nullius rogatu sententiã interposuisse. Quando enim Galliæ cõsiliũ, vt de summa rerum statueretur, aduocatũ est? quis ei consilio præfuit? quis sententias rogauit? quando ipse illud in consiliũ nullius vocatu veni? quando de quo deliberatur, qui mihi videretur vltro impudenter exposui? an peregrinus de repub. sententiã dicere potuit, qui publicũ in Gallia cõsiliũ nullum vidit? Dixi de veteri religione retinenda, quæ iudicabam huic temporis conuenire, & dicam, Deo iuuante, eadem de re multa. Sed oratio mea hinc in priuata concione

verba

versatur, apud eos, qui licet de se quisque,
 suisque rebus potestatem habeant. Statuendi
 quod velint, de vniuerso regno tamen con-
 sultare, & controuersias ad imperii summam
 pertinentes discrepare non possunt. Nō hoc
 quærimus, dicat quis vbi, aut ad quos verba
 facias: illud quærimus, qua de re dicas.
 Etenim ita coniuncta est religionis causa
 cum reipub. statu, nulla vt res hoc tempore
 maiores possint efficere, aut in hac ciuitate,
 aut in toto regno commutationes. Si qui-
 cumque in cœtu populi de religione disse-
 runt, huic affines crimini, quod mihi inten-
 ditur habendi sunt, omnes concionatores in
 custodiam publicam, tradantur, non illi solū
 modo, qui priscam Ecclesiæ tuentur fidem,
 verū illi etiam, qui multitudinis auribus
 inculcant nouam, omnes in vincula detru-
 dantur, qui ne conuiuia quidem huiusmodi
 sermonibus vacua esse patiuntur: nisi hoc di-
 cturi sunt, licere aliis, aduenæ non licere.
 Ego verò, Parisienses, an omnes alii sint ci-
 ues, nolo quærare, illud dico, de Christiana
 pietate, quemadmodum ego disputo, si Ec-
 clesiastica iura quæramus; omnibus & ciui-
 bus, & externis, quibus legitima potestas
 concessa sit, si spectemus huiusce regni le-
 ges, nostris quidē omnibus etiā alienigenis
 noui autem Euangelii ministris nō nisi Gal-
 lis

lis in Gallia differere permissum esse, cum ex
terni ministri regiae maiestatis edicto id fa-
cere prohibeantur. Ac mihi certè duo viden-
tur esse genera de religione quærendi & dis-
ceptandi: quorum vnum ita cum publico sta-
tu rerum omnium copulatum est; nemo vt
de eo loqui possit, quin omni de Republica
simul dicat, alterum à regni ratione disjun-
ctum & auulsum, priuatim pertinet ad vnū-
quemque nostrum. Sintne in Gallia feren-
dæ duæ aut plures diuersæ & contrariæ re-
ligionis disciplinæ, an alterutra, vel omnes
præter vnā, aut duas penitus exterminan-
dæ, vniuerso de regno mihi videtur esse cō-
tentio, aut eiusmodi certè, vt ex ea pendeat
totius regni salus: vtra de duabus, aut quæ
potissimum de multis religionis disciplina
sequenda sit, vnicuique nostrum priuatam
ego controuersiam esse duco, propriam cui-
usque ciuis nihil ad reipub, statum attinere.
Quare grauiores illas causas, regiae sapien-
tiæ ac prudentiæ eorum, quos rex ætate mi-
nor, indole animi, suis maioribus æqualis, in
consilium omni de reipub. solet adhibere, di-
sceptandas relinquo, illa consilium de toto
regni statu capiant, illi inquirent & consul-
tent, quid vniuersæ Galliæ maximè videat-
ur ad vitæ tranquillitatem, ad incolumita-
tem ciuitatum, atque ad imperii diuturnita-

tem

544 *De retinenda veteri religione*
tem expedire. Non huius illa sunt tempo-
ris, non huius loci; non harum quas institui-
mus orationum Parisienses, non est meum
tantis de rebus verba facere non vestrum au-
dire, non huiusce repentinae concionis aut
vetare quidquam aut iubere, si quid attingi
de supplicis non hac ego supplicia, quæ ut
sint acerbissima, morte finiuntur; sed illa sæ-
piterna significabam, tantò horribiliora quã
tò diuturniora, quæ sunt improbis post
mortem apud inferos constituta quorum
ipsorum, ita mihi Deum proprium esse velim,
ut mentionem nullam fecissem, nisi eos qui
se nobis inimicos esse profitentur, tam illa
cuperem effugere, quam me ipsum. Totum
igitur illud genus, longè abhorrens tenui-
tate mea, si homo advena coner attingere,
& in hanc rempublicam curiosius inquiram,
optimò sanè iure reprehendar, hanc autem
Privatam de religione deliberationem ad sa-
lutem cuiusque nostrum accommodatam,
nostro iure nobis assumimus, in tanta per-
turbatione religionis est vestrae prudentiæ
videre, utra sit verior, aut quæ verissima dis-
ciplina est officij mei & eius quam erga vos
habeo, benevolentia, palam testari, quid
sentiam, & monendo, hortando, suadendo,
quantum in me situm erit, perficere, ne ul-
lam in partem de recta via deflectatis. Quã-
quam

quam enim sum ortu alienus, animo tamen
 ac religione omnes cuiusvis gentis Chri-
 stiani fratres inter nos sumus, & eiusdem
 corporis vnâ fida, spe, caritate, iuncta mem-
 bra; neque hac de religione quæstio ciuium
 magis propria, quàm externorum, existimari
 debet, & si monitores, & hortatores vobis
 in tanta doctissimorum hominû frequentia
 deesse non possunt, nihil tamen oberit ad
 eos, quos iam habetis, monitorem, & hor-
 tatorem vnum accessisse. Itaque in iis, quæ
 sunt regis consultationis, tantum à Deo
 deprecabor, vt omnia regis Christianissimi
 cõsilia moderetur & regat: neque fieri quid-
 quam, aut decerni sinat contra publicam in-
 columitatem & salutem quod autẽ statue-
 tur, quod imperabitur, quod edicetur, dum
 in eius ero regno quàm potero diligentissi-
 mè obseruabo; at verò in his quæ priuato
 vniuscuiusque nostrum consilio continentur,
 nec preces & vota solùm adhibebo, sed vo-
 cẽ etiam, & latera, & quidquid dicẽdo con-
 sequi potero, ad preces adiungam, vòsque vt
 in religione maiorum quam solam esse ve-
 ram credo, constanter permaneat, cohor-
 tabor: neque patiar esse tam multos, qui e-
 loquentiæ suæ vires conuertant ad Ecclesię
 Catholicæ statum euertendum, me com-
 muni parenti omnium nostrum nõ optanti

Or. p

MM

546 *De retinenda veteri religione,*
modò, verùm etiam poscenti & efflagitãti,
si quam fortè possum, opem ratione nõ af-
ferre: neque enim verendum est, ne quis à
communi causa omnium nationum pere-
grinum hominem, siue Hispanus ille sit, siue
Italus, siue vt longiùs progrediar, Scythæ,
repellendum putet. Sed me, Parisienses,
multò etiam magis illa Theologorum ele-
gantium querela, quàm Philosophorum ac-
cusatio commouit, qui molestissimè ferre
dicuntur, in vno verbo ita me fuisse lapsum
vt & inscitiam simul, & acerbiter animi
indignam homine Christiano declararim.
Sic, inquit, omnium gentium religionis
causa communis: sint cuiusuis etiam pere-
grini partes defendere pietatem à maiori-
bus acceptam: liceat cuiuscumque aperire de
fide quid sentiat, & quod verum rectumque
enseat ad id impellere populum vniuersum
adhortando at impios tamè eos, qui aliter,
ne tu, sentiunt, dicere non debuisti, neque
disciplinam eorum impietatis appellare di-
sciplinã, Impius enim, & *Assens* vnus is est,
quem *Achion* alio nomine vocant Græci, hoc
est; qui vim omnem potestatemque diuinã
funditùs tollit quocirca nec hæreticos qui-
dem; nec omninò eos, qui religionẽ vllam
colerent, qualis illa cunque demum esset,
aut *Assens*, aut impios maiores nostri no-
minaue

minauerunt. Quid si ipsi nos idololatrias ap-
 pellent, nō par pari referemus, eosque vicif-
 sim nos impios dicemus? hoc est, inquiunt,
 accusatoriē non Christianē loqui. Quid fa-
 ciam? quōd me ventam, Parisienses? quōd ora-
 tionis meæ conferam rationem? si osten-
 dam recentem istam fidei doctrinam rectē
 impietatem nuncupari, multorum volunta-
 tes offendam, qui eam pro cœlesti atque di-
 uina cupidē arripuerunt. nam si ferre mini-
 mē potuerunt impietatis nomen, longio-
 rem hoc de nomine disputationem quis æ-
 quis eos animis accepturos credat? sin re-
 linquam hoc totum ac negligā, illōque me
 verbo temerē ab usum esse confitear, magnā
 à nostris aduersariis fortasse gratiam inibo:
 verū quā apud vos fidem habeam in po-
 sterum, qui ne propriam quidem verborum
 vim existimer tenere, neque tam nostra ve-
 rē defendere velle videar, quā inuidiosē
 & inimicē accusare aliena? Quid igitur est,
 quod fieri possit? hoc vnum, opinor de ista
 noua disciplina nihil in præsentia dica-
 mus: verēne impietas illa dici possit an non
 possit, omittamus. vim verbi propriam
 paucis explicemus. Hæreticos à maiori-
 bus nostris impios vocari solitos demon-
 stremus. cūm hæreticos dico, nemo suspice-
 tur eos à me significari, qui nunc dissidēt à

nobis hos ipse neque hæreticos esse dico neque dicam, illos intelligi volo Valentinianos, Marcionistas, Arianos; Manichæos & alios, quos ipsi nobiscum hæreticos esse confitentur, eos à maioribus nostris impios vocari solitos demonstrabo, ita fiet, vt & veritas illustretur, & nos crimine soluamur, & nullius à nobis voluntas abalienetur; precor, à vobis, quicumque diuersas religionis persequimini sectas atque rationes, vt Euangelicæ modestiæ memores, me sine cuiusquam iniuria meū factum purgare patiamini; nec hæreticorum, aut impietatis nomine permoueamini, nec prius incipiatis tumultuari, quàm sit à me totus hic locus pertractatus. Ego enim disciplinam nullam nominabo, nisi vestro etiam iudicio condemnatam, de genere tantùm hæreticorum vniuerso dicam ea, quæ vos ipsi, spero, mihi facillè concedetis, nemo vt mihi possit irasci, nisi qui se hæreticum esse voluerit antea confiteri. sinite me quæso. venite ad extremum: vbi perorauero tum si quid à me contumeliosus in vos dictum esse iudicabitis, non recuso quo minùs hinc in suggestu me, si ita vobis videbitur, opprimatis. Impius & *Asseneis* ille nominatur, qui expers est pietatis; qui parum sanctè pietatem colit, qui cogitatione, *vocess* facta pietatis iura rescindit,

dit, & quoniam Philosophi Latini pietatem, Arist. in li
 Græci, *eusseneian*, non simplicem esse dicunt, de virtu
 sed partim aduersus consanguineos, partim tibus.
 aduersus patriam, partim aduersus Deum Cic. 2. de
 adhiberi, omnes impij sunt, *assenei*, à qui Inuentione
 bus quoduis horum trium pietatis genus
 villo modo violatur. Superfedeo exemplis,
 ne in hoc eruditissimorum hominum cœ-
 tu reperere videar ab incunabilis puerilis
 doctrinæ verbi satis aperti significationem,
 nolo in re tam illustri nimius videri; nemo
 hoc negabit, qui vel Græcos Latinosque
 scriptores vnquam attigerit, vel inspexerit
 collectiones verborum vtriusque linguæ.
 Quod si non omnes, qui vel in patriam, vel
 in parentes inexpiabiles fraudes concepe-
 runt, continuo Deum omnino nullum esse
 putauerunt, vbi iam illi sunt, qui neminem
 impium arbitrantur esse, nisi qui Deum vt-
 lum esse prorsus inficietur? an illud sibi vo-
 lunt? etiam si & in patriam, & in parentes
 impij multi sint; non omnium religionum
 penitus expertes, in Deum tamen impios dici
 non solere, nisi qui diuinum principatū fun-
 ditus euertant? quid ergo est, quod M. Li. 7. Ac-
 Tullius Verrem ait deorum, quos venerare- cusat. pro
 tur templis ac religionibus, bellū sacrilegū Fonteio.
 & impium indictum semper habuisse? quod
 priscos illos Galliæ incolas, qui nō omnino

Catull. in
Gelliū
epigram-
mat. 22.
post. ele-
giā.

tollebant vim deorū, sed eos humanis ho-
stiis credebāt facillimè posse placari, & alia-
rum gentium religiones, direptis incensis,
que templis propè deleuerant; impios ap-
pellat? quid Poëtæ Veronensi dicemus, qui
Persarum religionē impiam vsurpat? quid?
si nullam prorsus religionem reliquerūt, ne
impiam quidem religionem habere potue-
runt. Quid tot Græcorum, tot Latinorum
scriptoribus ornatissimis faciemus, qui sæ-
pissimè impiè quid in Deos dixisse, aut fe-
cisse aiunt illos ipsos, qui Deos esse fate-
bantur? nihilne Græcè illos, nihil Latinè
scisse credemus? & sermonē reprehendemus
eorum, à quibus initia Græcè Latinèque lo-
quēdi sumere debemus? an illos potius pu-
tabimus errare, qui eundē esse *asseui*, id est,
impium, & *Asheon* affirmant, atque ad anti-
quam illam consuetudinem loquendi con-
formabimus orationem nostram? etenim si
liberos erga parētes impios esse cōfitemur,
non solūm qui parentes illos esse negant
suos, quos esse constat, sed etiam qui scele-
ratè quid faciunt aut dicunt in eos, quos
parentes esse suos non diffitentur, cur non
aduersus Deum pari ratione nō illos modò
impios existimemus, qui tollunt è medio
supremam illam immortalēque naturam,
& beatam; verūm eos etiam, qui vllō aut
verbo

verbo, aut facto violant ampliſſimam illius
 quam non negant eſſe, naturæ diuinæ di-
 gnitatem? iſſe quidem elegantiffimus poë-
 ta, qui dicta ſibi negat impia verba in ſan-
 ctos deos, alióque in loco magnos deos in-
 ficiatur impiâ ſibi linguâ læſos, nō aliâ mi-
 hi mente videtur, & ſententiâ fuiſſe: nō aliâ
 Africæ, quondã lumen Arnobius, qui toties
 Gentes a veritate abhorrentes impias eſſe
 veréque in impietate iacere confirmat, non
 quòd eas omninò nullam, ſed quòd falſam
 colere religionem arbitraretur, toties Chri-
 ſtianos oſtendit impios habitos eſſe vulgò,
 qui certè non omnem funditus religionem
 extinguunt, ſed veram introducunt in falſæ
 locum. Quamobrem non ſine cauſa maio-
 res noſtri ſapientiffimi mortales hæreſim
 non *Matai otita* modò, id eſt, ſtultitiam, &
Deiſidaimonéan, id eſt, ſuperſtitionem, & *Dei-*
ſidaimona Anoiã, hoc eſt ſuperſtitionem, a-
 mentiam perhibuerunt, vt a *Constantinus*
 ille Magnus in ea epiſtola quam ad omnes
 hæreticos dedit: aut ineptias, inſaniam, pe-
 ſtem, vt *b Cyprianus* aliquando, aut profa-
 nam peruerſitatem, vt idẽ ſcribens ad *Cor-*
nelium Pontificẽ Romanum: ſed quoniam
 hæreſis nulla eſt, quæ non cum diuina veri-
 tate pugnet, illis etiam vocabuliſ eam cre-
 bro deſignauerunt, quibus omnia dicta at-

Li. 1. eleg.
 3.
 Li. 3. eleg.
 4.
 Li. 1. con-
 tra Gētes.

a Apud
 Euseb. lib.
 3. de vita
 Conſtan.
 ad Iubañ.
 de hæreſ.
 baptiz.
 b Libr. 1.
 epiſt. 3.

que facta diuinam maiestatem minuentia significantur; quàm sæpe Βασίλειος, id est, impiè dictum in Deum vocat *a* Iustinus, *b* Irenæus, *c* Cyprianus, cæteri? quàm frequentia illa sunt apud Cyprianum verba, *d* sacrilega prauitas, sacrilegi, in hæresi, hæreticisque declarandis? quantâ interdum gravitate hostes eos, & oppugnatores Dei idem *e* scriptor vsurpat? atqui nemo quidè certè aut impium hæreticum, aut hæresim dixit impietatem. Scilicet pios illi, ac religiosos opinabantur esse blasphemos, sacrilegos, hostes, & oppugnatores Dei. quis non cernit, his ipsis in verbis delitescere quodammodo impietatis nomen? verùm age, hoc ipsum verbum suis literis, & syllabis expressum inuestigemus. non enim fieri potest, vt vocabulum hoc omninò fugerint, qui tot ei finitima, & quasi cognata studiosius affectarint, ne dum declinarint, vnde vultis ordiamur? ab antiquissimis, opinor. Floruit altero Ecclesiæ seculo Iustinus f. Apostolorum temporibus vicinus, & philosophiæ doctrinâ, & martyrii gloriâ clarus, an non is hæreticos *ἀσεβείς* hoc est impios appellat? Floruit eadem ætate Irenæus Episcopus Lugdunensis ex Policarpi disciplina: nō apud eum hæc oratio sæpe vsurpata est, vt hæreticorum sententiæ & dogmata impia dicantur

&

In dial.
ū cryph.
In præf.
i. 1. & 4.
Ad Iu-
aianum.
Ad Iu-
aianum.
& libr. 1.
pist. 8. &
2.
Libr. 1.
pist. 3. &
de simpli-
tate præ-
dic.

In dial.
cryph.

& irreligiosa? vixit tertio sæculo Dionysius Alexandrinus, & Cyprianus Carthaginensis ille apud Eusebium ^a in iis literis, quas de baptisate misit ad Xystum Pont. Rom. Sa- bellij doctrinam impietatis verbo notat: & in epistola ad Dionysium Romanum, tum quidam presbyterum, post paulò Pont. multos fratres à Nouatiano fuisse scribit attritos ab impietatem: hic ^b de schismaticis quibusdam scribens ad plebem vniuersam, adulterum, impium, sacrilegum vociferatur esse, quidquid humano furore instituitur, vt dispositio diuina violetur: & aliis in locis ^c non rarò hæreticis impietatis nomen imponit. Ætate proximâ vberimus præstantium virorum foetus fuit, ex quibus Alexander ille, qui Arii furorem paulisper repressit, in ea epistola quâ scripsit ad omnes Episcopos ante Synodum ^d Nicænâ, Arianam hæresim impietatis nomine signauit. Eusebius Cæsariensis omnes illas hæreses vetustissimas ^e quas Constantinus penitus extinxit, *δυσσεβειαν*, id est, impietatem vocat. Nicæna Synodus in literis ad Alexâdrinos. Ægyptios, Libycos, & Pentapositanos datis, & Arii impietatem, & impiam Arii opinionem sæpenumerò appellat, ^f Constantinus Magnus post Nicænæ Synodi decretum, scribès Alexâdrinis, ab Ario memorat

^a Libr. 7. hist. Eccl. c. 6. & 7.

^b Libr. 1. epist. 8.

^c Ad Iubaianum, de hæret. bapt.

^d Apud So. schol. lib. 1. hist. Eccles.

^e Libr. 3. de vita Constantini. ^f Ibidem.

De de-
retis Ri-
æn. Syno.
ōt. Eu-
eb. & A-
ium.
In Eu-
nomium.
Lib. 1. de
ide ad
Gratianū
ca. 2. & 8.
In Elui-
dium, in
Religian.
2. Cont.
itt. Petri
ca. 1. epist.
48. & 2.
cont. epist
Parmen.
cap. 23.
Lib. 1.
cont. Do-
nast.
Li. 1. per-
cc. Afric.
g 1. Pet. 2.
2. Tim.
3.

illud malum impio animo fuisse disseminatum a Athanasius, b Basilius, Chrysostramus, c Ambrosius, d Hieronymus, e Augustinus, f Optatus, Victor eodem verbo frequenter uti solent. vox me citius & vires, quam auctorum nomina deficiat, si percensere velim omnes, qui hæreticos hoc elogio decorare voluerunt. Sed ego & quos adhuc nominavi & quos nominare posse, omnes præmitto; nemo eorum neque hæresim impietate, neque hæreticos impios aliquando dixerit. Apostolorum testimonia eiusmodi habemus, ut alia quærere superuacaneam videri possit, quid enim censeris, Parisienses, de hæreticis existimasse Ioannem Euangelistam? an pios, ac religiosos illos esse quos non semel nuncupavit Antichristos? quid verò Petrum? quid Paulum? quorum ille *Blasphymein* hoc est, ut poëtæ more loquar, impia in Deum verba dicere hæreticos affirmat, hic *Morphiosin* quidem, id est, informatam quandam & primis lineis adumbratam speciem eos ait habere pietatis, virtutem autem eius abnegare & veræ pietatis naturalem faciē a se longè remouere, & quo nihil illustrius dici potest, profanas eorum *Kenophonias*, id est, a religione vacuā orationis vanitatem proficere multum ad impietatem. Quid ad hæc respondere possunt, qui hæresim *Assa-*

bezar.

βειαν & impietatem dici non posse contem-
 dunt? audebunt tot scriptoribus Græcis ac
 Latinis elegantia exquisita; reconditaque
 doctrina repugnare? contemnent diuinam
 trium, nobilissimorum Apostolorum aucto-
 ritatem? Quod si tantum apud eos quæ sunt
 à me commemorata valent: quantum debet
 valere, libenter equidem illud ipsis tribuam
 & dabo quod volunt: idem esse *ἀπειθή* hoc
 est, impium, & *ἁρεσιον* confitebor. Vixite quã
 ad conditionem descendam sponte mea Pa-
 risienses. Sit apud eos modò sanctum illorū,
 quos testes laudavi nomen, nisi demon-
 straro & hæresim & hæreticos *ἁρεσις* ab il-
 lis nominari, ne *ἀσεβείς*, quidem & impios
 eos dici posse concedam: sin autem verbum
 illi omnium atrocissimum non refugerunt,
 nihil esse fateantur, quare nos quod multò
 leuius, formidemus. Vnde igitur probari po-
 test, ne ab hoc quidem illos verbo refugisse?
 Eusebius & Nouatianos, Valentinianos, ^a In li. 3
 Marcionistas, Paulianos, & alios hæreticos, ^{de vita}
 quos Constantinus ^b vno edicto sustulit, ^{Constan-}
ἀθεῖς, ad suos autem Cæsarienses, post Ni- ^{tin.}
 cæni Concilij decretum scribens, Arianam ^b Apud
 hæresim *ἁρεσιον* vocat Iustinus Eusebio mul- ^{sec.}
 tò antiquior, Marcianos, Valentinianos, Ba- ^{1. histor}
 silidianos, Saturnellianos, & alios hære- ^{Ecc1.}
 ticos *ἀθεῖς* nominans, eos asserit *ἀθεῖα & βλα-*
σφημῆ

σφραγιδικε, ac facere multa docuisse: qui cum illa duo verba cōiūgat & ἀρεῖς & ἀσεβῆς quoties ab Irenæo impia & irreligiosa dogmata vsurpantur, eadem verba Græca intelligi suspicor oportere, & dogmata: ἀθεῖα & ἀσεβῆ scriptisse illū interpretē ἀθεῖα impia ἀσεβῆ irreligiosa. Latine dixisse. non enim illis assentior, qui Latine arbitrantur scripsisse Irenæum; cū b Hieronymus illum manifesto Græcorum scriptorum in numero collocavit. Sed vt illic scripsit, cū appellationis huius grauissimos habeamus auctores, Eusebium, atque Iustinum videant orationis nostræ reprehensores, ne religiosè nimium ἀσεβῆς, id est, impios dicere reformident, quos ἀθεῖς illi perhibere non dubitauerunt: quibus si tot ac tales viri lumina orbis terræ parum Christianè videntur esse locuti, sint ipsi per me Christiani quibuscum velint, ego cum his hominibus Christianus esse malo nemo scilet, nemo admurmuret, nemo tumultuetur, quæso ab omnibus qui à nobis dissidetis, ne hoc ipsi cogitationi vestræ taciti subiiciatis: hæreticos non esse clamat, idè impios rectè nominatos esse contendit ego vos, vt sum ab initio testatus, neq; hæreticos esse dico neq; dicam occurram his tacitis cogitationibus vestris ad extremū, & ita occurram, vt vobis
 ipsis

In præf.
 r. & 4. ad
 r fushær.

In præf.
 r 8. com-
 mentarij;
 n Esai.

ipsis facile probatum iri confidā orationem-
 meam nunc illud modo colligo, cum hære-
 ticos *a' de s* maiores nostri appellarint, ni-
 hil esse causæ, cur homines docti ne gent,
 eos *ἀρεβῆς* & impios posse vocari. At enim
 hæretici Christiani sunt, non Ioanni Euan-
 gelistæ quidem certè, qui nunquam Anti-
 christos dixisset; quos Christianos esse pu-
 tauisset: non Tertulliano, *b* qui hæreticis
 quidquam esse negat cum Christianis, & sint
 hæretici, Christianos eos contendit esse
 non posse, nō Cypriano, *c* qui constāter se-
 iungit ab Hæreticis Christianos; ac de No-
 uatiano scribens Christianū esse negat, qui
 in Ecclesia non esset: & quod antea fuerat,
 amisisse contendit, qui nec fraternam chari-
 tatē, nec Ecclesiasticam vnitatem tenuis-
 set: non Hieronymo *d* qui eā in partem in-
 terdum disputando fertur, vt inficietur hæ-
 reticum vllum esse Christianum: non Augu-
 stino, *e* qui perspicuè scripsit hæreses à re-
 gula esse Christianitatis auersas ab hæreti-
 cis animos decipi nomine Christiano, & dū
 Chamo, medio inter filios Nochi ab vtro-
 que se diuidente & inter vtrumque rema-
 nente nec in primitiuis Israelitarum, nec in
 plenitudine Gentium, hæreticorum genus
 indicari cōtendit, apertè segregat hæreticos
 à populo Christiano ex Israelitis Gentibus-
 que

a 2 Ioan.

2.4.

b de præf.
hæretic.

c Li. 1. e.

pist. 3. &

ad Pōpē-

ium cōtra

Stephan.

epist. li. 4.

ep. 2.

d Principio

dial.

aduersus

Lucifer.

e De vera

relig. c. 5.

lib. 6. de

ciuitate.

Dei, ca. 11.

de serm.

Domini

in monte,

non lon-

gè à prin-

cipio.

que

In dial.
cū Triph.

In lib.
de simp.
pralat.
c Mat. 24.

d 2. Cor.
11.

quæ conflato. At ipsi tamen se Christianos esse profitentur: audi Iustinum: (a Christianos se ipsi dicunt, non secus atque ij qui in Gentibus nomen Dei rebus manufactis attribuunt, & illicita atque impia sacra participant.) audi Cyprianum: (sic se Christianum esse profitetur, quomodo & Christum diabolus saepe mentitur, ipso Domino pramonente & dicente c Multi venient in nomine meo dicentes, ego sum Christus & multos fallent. Sicut ille Christus non est, quamuis fallat in nomine illius, ita nec Christianus videri potest qui non permanet in Euangelij eius, & fidei veritate (audi rursus eundem:) Rapii de ipsa Ecclesia homines, & dum sibi appropinquasse iam lumini, atque euasisse seculi noctem videntur, alias nescientibus tenebras rursus infundit, ut cū Euangelio Christi, & cum obseruatione eius, & lege non stantes Christianos se vocent, & ambulantes in tenebris habere se lumen existiment, blandiente aduersario atque fallente, qui secundum Apostoli d vocem transfiguratur se velut Angelum lucis & ministros subornat suos, velut ministros iustitie, asserentes noctem pro die, interitum pro salute, desperationem sub obtentu spei, perfidiam sub pretextu fidei, Antichristum sub vocabulo Christi, ut dum verisimilia mentiuntur, veritatem sublimitate frustrentur.) Christiani ne sint heretici, annō sint, missū nunc facio. cer-
tē

tè fideles eos esse, dici non potest. Precor iterum ab iis, qui à nostra religione discrepant, vt meum me dicendi ordinem tenere patiantur: ego de ipsis nondum loquor: vbi ad eum locum peruenero, spero me factis omnibus esse facturum. Nunc de hæreticis infinita quæstio est, de qua mihi dubium non est, quin sentiant ipsi nobiscum. Tertulliano *a* enim hæretici, & Valentiniani, fideles non sunt, qui postquam ostendit, eorum qui ab Ecclesiæ consensione discedunt, vel doctrina vel dignitate neminem debere commoueri, negat sapientem esse quemquam nisi fidelem, maiorem, nisi Christianum, non obscure significans, quicumque hæreticus esse cœperit, eum continuo & fidelem esse desinere, & Christianum, Cypriano *b*, & Ambrosio *c* multò minùs? qui hæresim perfidiã, hæreticos autem ipsos profanos ac perfidos appellant. Quid de Optato *d* dicam? ille quidem, quos Donatistæ fefellerant, ex ouibus vulpes, ex fidelibus perfidos factos ait, & explicans illa verba fallentium, quamdiu te tenes? hoc, inquit, est dicere, inuitare lapsus meos, imitare transitus turpes quamdiu fidelis vocaris, iam fidem deferere, neque sanè fieri vllomodo potest, vt sit fidelis, qui desit esse Christianus, at qui literas diuinas accipiunt
sed

a De præ
hæret.

b Li. 1. e
3. 2. ep. 1
1. de simp.
plic. Iubia
num.

c In præf.
1. 1. de fide
ad Gratia-
num.

Aug.

d Lib. 6.

sed sua interpretatione deprauatas at habent multa conuiuia nobiscum? sed dum alia reiiciunt, nec Ecclesiam habere magistram volunt; fidem a qua Dei donum est, amittunt, opinionem tantum quandam retinent eorum qua credere videntur. Et quia Thomæ Aquinatis. b eximii viri nomine ad me arguendum abusi sunt quidam, dico primum me vnus auctoritati multorum auctoritatem opponere, qua prolata sunt à nobis ex antiquissimis & certissimis Græcorum, Latinorumque monumentis, ea velle à nostris reprehensoribus infirmari: deinde nusquam illum docuisse aio, inter impium & hæreticum quid intersit, postremò hoc addo, non vno cum in loco demonstrasse copiosè hæreticos diuina fide omninò carere, hæresim partem esse quandam infidelitatis: qua duo mirum in modum valent ad nostram sententiam confirmandam. Quare sit illud ratum atque fixum quod non æquidem video, quibus machinis labefactari queat, *assensu* & impios omnes illos esse: qui aliquo scelere violant vel religionem aduersus Deum vel aduersus patriam & sanguine iunctos charitatem: hos inter & hæreticos non aliud esse discrimen, quàm inter virtutem & magnanimitatem, vt cum impij sint omnes hæretici, multi tamen impii

repe

a Ephes. 2

b 2. 2. q. 5.

& qu. 10.

art. 5. &

q. 11. art. 1.

reperiantur ab hæresi remoti, idem inter
aseni, hoc est, impium, & *atheon* interesse: nã
 cum *θεός* proprio nomine vocetur, qui
 numen diuinum ait esse nullum, abutuntur
 antiqui scriptores vsitatè iam in hoc verbo
 ad impietatè quãuis in Deum significandã,
 ex quo etiam hæreticos *θεός* aliquando
 maiores nostri, tanquam proprio vocabu-
 lo, nominauerunt: sed multò latius patet
 impietatis nomen, quippe quod illos etiam,
 qui sceleratè quid dicunt aut faciunt vel in
 patriam, vel in consanguineos, comprehen-
 dat. Diceret aliquis eorum, qui non secus, ac
 filiolarum, religionis formam amplectun-
 tur, fouent, osculantur nouam: quorsum
 hæc tam longa, & tam altè repetita spectat
 oratio? quid hæc attinent ad illam reprehẽ-
 sionem orationis tuæ? dicantur hæretici
aseni, & impij dicantur etiam *atheoi*, si pla-
 cet: tu reprehenderis, non quod hæretico-
 rum sed quod nostram appellaris impietatis
 disciplinam: num hæreticorum loco nos
 duci vis, vt quæ in illos conferuntur verba
 digna scelere ipsorum, eadem in nos existi-
 mentur aptè conuenire? Ego de vobis quo-
 cumque vos nomine mauultis compellari,
 ego de vobis, deque vestra disciplina pro-
 fessus initio sum, nihil hodierno die me-
 velle dicere, sed ad illud solum breuiter esse:

N. N.

562 *De retinenda veteri religione*
responsurum quod nonnulli constanter ne-
gant, hæreticos *asseneis*, & impios posse vo-
cari: quibus si ita satisfactum est, vt vestro
etiam iudicio obmurescere cogantur: si pla-
num fœci hæresim quidem, stultitiam super-
stitionem, supersticiosam amentiam, ine-
ptias, insaniam, pestem, profanam peruersi-
tatem, blasphemiam, sacrilegam prauitatē,
perfidiam *asseneian*, vel *disseneian*, id est,
impietatem hæreticos autem sacrilegos,
hostes, & oppugnatores Dei *assenis*, vel *a-*
sheous hoc est impios, perfidos, Antichristos
vocitari; neque aut Christianorum aut fide-
lium in numero reponi: si hæc omnia sic
à me patefacta & illustrata sunt, neminem
vt tam impudentem futurum putem, qui
resistere & impugnare audeat contra mani-
festam veritatem, nihil est præterea, quod
à me requiratis, atqui vel hæreticos nos
esse fatearis, necesse est, vel illa tibi repre-
hensio semper hærebit, idem in nos à te
quod in hæreticos dici solet, paulò acer-
bius esse collatum. Non est huius tenui-
tatis & obscuritatis, meum de re tanta in-
terponere iudicium: non tantum ipse mihi
sumo atque arrogo, tam grauem vt con-
trouersiam esse credam disceptationis, &
cognitionis meæ verùm omnes vobis quàm
longissimè à vera pietate videmur abesse
Caper

Capernaitas nos, & hæreticos, & impios, & idololatrias nuncupatis, nihil propemodum apud nos integri, nihil sinceri reliquum esse contenditis: cum nos dico, maximam dico partem eorum, qui Christiani vulgo nominantur veram Ecclesiam; illam, inquam, Ecclesiam ab apostolis institutam, per angustis regionibus vestro nimirum cœtu definitis: ego contra sequor iudicium orbis terræ: sequor omnium veterum scriptorum auctoritatem, quos frustra (mihi credite, qui vidi) frustra vestri magistri obtorta gula ad se arripere conantur, sequor Tridentinæ synodi frequentissimam celebritatem, à qua nescio quam ob causam diuini isti doctores tantopere refugerunt, cum & fides eis publica daretur, eiusmodi concepta verbis, nihil vt videretur esse timendum & homines cœlesti Spiritu afflatos pro veritate vtrò adire pericula & supplicia etiam extrema sibi deposcere deceret: hæc verò cum à me stent, Catholicam & apostolicam Ecclesiam sequi me ducem puto: vos me falli & errare dicitis? ego vos affirmo errore labi, vos pro fide vestra nullum credo recusabitis mortis genus; ego pro mea religione diuino munere paratus sum, si res feret, sanguinè vitamque profundere: hic vos ipsos ego iam (quoniam familia-

rius vobiscum loqui cœpi (disceptores &
 iudices esse volo , non enim mihi venit in
 dubium moderatio æquitásque vestra , quã
 hæc ipsa taciturnitas tâta declarat. Sic affe-
 ctis animis vtriusque partis, quid vobis vi-
 detur esse reliquum ? quid ? nihil aliud pro-
 fecto dicetis, nisi vt libeat vtriusque nostrum
 animi sui iudicium sequi, vt liceat quemad-
 modum quisque sentiat , ita de sua cuique
 deque contraria disciplina loqui; neque aut
 nos miremur, idololatrias à vobis appellari
 nostros, aut vobis durum videatur à nobis
 impios vocitari vestros, conuicia tantùm il-
 liberalia, verborumque contumeliæ indignæ
 nostro pudore remoueantur, quod & rex
 Christianissimus sapienter edixit & ego se-
 dulò adhuc feci, cum nihil à me, vel in Lu-
 therum, vel in Calvinum, vel in alios paulò
 asperius dictum videri possit, quod non ipsi
 laudi sibi ducant esse oportere, nam oratio-
 nem, à dicentis animo discrepantem, & a-
 liud promentem lingua, aliud pectore tegē-
 tem ne vobis quidem ipsis arbitror proba-
 bilem videri. Atque in ipso eo verbo, quod
 reprehenditur attendite quæso, verecundiã
 orationis meæ: non enim vos impios esse
 dixi, non disciplinam vestram impietate no-
 minaui, sed cum ei sanctissimum religionis
 nomen de sententia vestra tribuissem, meum
 in.

iudicium, vestro iudicio cōtrarium subieci.
 Quæ cū ita, sint vos quicumque diuersis
 ex disciplinis ad me audiendum conueni-
 stis, quoniam mihi ad vos dicenti singula-
 rem, ostendistis humanitatis vestræ lucem,
 moneo & hortor, ac si vestra cōmitas hoc
 patitur, etiā oro, obsecro, obtestor, vt verbis
 illis, peregrinus est, Hispanus est, quæ sunt
 plebeia leuitatis magis, quàm Christianæ
 grauitatis, omninò neglectis, me tamquam
 vestrum ciuem audiatis, neque posthac,
 quemadmodū me loqui velitis, sed quæad-
 modum me loqui cōueniat, cōsideretis, nam
 nec apud Christianos vllum esse debet Hi-
 spani Gallique discrimen, nec peregrinita-
 tem hominis veritati orationis officere, par-
 est apud sapientes viros: nec si quid vobis
 propter opinionē præiudicatā, aut in verbis
 asperè, aut in sententiis falsò dictum esse vi-
 debitur id animis continuò repudiandum,
 sed omni perturbatione sedata, quàm sint
 rebus ipsis, & personis apta verba & senten-
 tiæ, quibus quidque rationibus confirme-
 tur, aut refellatur, perpendendum est: tum
 demum, si quid vobis contrariam rationem
 & instituta persequentibus displicebit, ta-
 men animum erga vos meum non probare
 vos & laudare modò, verum amare etiam
 oportebit. An me vlllo vestri odio adductū,

censetis hunc laborem tantum suscepisse? an
 studio nocēdi vobis hæc dicere, quæ dico?
 Christianum me ipse non esse ducerem, si
 hoc modo essem animatus, odi equidem
 quam falsam & commētitiā esse puro di-
 sciplinam, sed homines amo sic, vt nesciam,
 an ipse se saluos esse malint, quam ego de-
 tester errores, eosque cupio penitus extin-
 ctos: sed errātes, quā deb. o charitate, com-
 plector, neque perditos, sed ab erroribus li-
 beratos velim, vtinā intimos pectoris mei
 sinus ac recessus possitis oculis intueri, vtinā
 perspiceretis omnes occultissimos meæ
 voluntatis motus etiamsi falli me & errare
 putaretis, nemini tamen chariorem esse fa-
 teremini salutem incoluminatēque ve-
 stram. Cupio vos discussa mentis caligine
 rursus pura frui veritatis luce: cupio vos ad
 Ecclesię septa, vnde abrepti estis ope diuina
 reuocari: cupio vos ab ea disciplina, quā
 perniciosam arbitror, abductos, magnāque
 omnium lætitiā communis parentis com-
 plexu, & osculo acceptos, imbui salutaribus
 præceptis & institutis: cupio denique, vos
 id, quod caput est, ex angusto huius ærūno-
 sæ vitæ curriculo in illa æternitatis immē-
 sa spatia eductos, iucundē ac beatē viuere
 cum Christo. Testor noctis tenebras, & assi-
 duas vigilias meas, testor conclaue illud,

con

cōscium mearum & diurnarum, & nocturnarum cōmmentationum, testor illum Angelum, quem Ioannes diuino spiritu excitatus, aureum thuribulum manu tenentem vidit, & preces nostras veluti suauissimos odores incendentes Deo, testor rectorem ipsum vniuersitatis Deum optimum maximum, quem sine intermissione humiliter ac demissè deprecor, ne vos oves suas, ipsius signo obsignatas, miserabiliter interire patiatur: quæ mea vota etsi pro comperto habeo videri vobis ab errore profecta, quæ tamen apud me loco sitis, ostendant, cum eadem, quæ mihi posco, summa & immortalia bona vobis optem, ac deprecor à Deo, dabit illa spero, nobis omnibus aliquando Iesus Christus dux & auctor salutis nostræ, si & eodem ipse animo, quo cœpi vos monere pergā, & vos me deinceps vt amicum, minus prudenter fortasse, ac beneuolè tamen consilium dantem, audietis.

PETRI IOANNIS
PERPINIANI.

*De retinenda veteri Religione, & falsa recentium
hæreticorū doctrina reiicienda, ad Parisienses.*

ORATIO XVI.

Seriùs omninò quàm volebam, &
quàm vos expectabaris conuenimus,